

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Brysselin olevan lähetysten raportti n:o 9

Ministeri Aström

4/6 1938.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 486.

Brysseli S S A 8 P: N Ä k e s ä K U U T A 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. 1 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12 / 231 Pal. 38-		
11/6-58	5	17
5	C17	

Ulkoasiainministeriö L L E

ASIA: Raportti n:o 9.

Lähetystö lähettää kunnioittaen oheisena raport-
tinsa n:o 9:

Spaakin hallituksen kokoonpano.

Lähettiläs:

L. Ström

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Brysselissä 4 p:nä kesä kuuta 1938.

12 231 Pali 38.

1/4 38

Asia: Spaakin hallituksen

kokoonpano.

5 C17

Suomen lehdet sisälsivät viime kuulla asiallisia uutisia Jansonin hallituksen eroamisesta ja Spaakin nopeasti suorittamasta uuden hallituksen muodostamisesta. Voi olla aihetta tiedoitusten jatkuvaisuuden ylläpitämiseksikin luoda lyhyt katsaus hallitusvaihdon yhteydessä esiintyneisiin seikkoihin.

Jansonin hallitus oli pääsiäisen jälkeisenä istuntokauden osana kohdannut vastaanhangottelua edustajahuoneen finanssivaliokunnassa koettaessaan saattaa toivomallaan tavalla tasapainoon kuluvan vuoden vakinaisen talousarvion. Se oli toukokuun 10 p:nä pyytänyt ja seuraavana päivänä saanut edustajahuoneelta luottamuslauseen (101:llä äänellä 76 vastaan, 8 pysyessä äänestämättä). Mutta sitä vastaan oli äänestänyt katolisen puolueen oikeisto, ja kolme katolista hallituksen jäsentä otti sen eronpyynnön esittämisen aiheeksi. Kun pääministeri Janson, muutamien turhien järjestely-yrityksen jälkeen, huomasi, että perusta, jolle hänen hallituksensa rakentui, oli rikkoutunut, jätti hän hallituksensa erohakemuksen. Kuningas antoi hallituksen muodostamisen ulkoministeri Paul-Henri Spaakin tehtäväksi. Tässä pitkistä ja vaikeista hallituspuolista tunnetussa maassa ministeri Spaak saavutti loistavan rekordin muodostamalla uuden

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hallituksen 36 tunnissa.

Uusi pääministeri on edeltäjänsä Paul-Emile Jansonin sisarenpoika, 39 vuoden ikäinen ja Belgian ensimmäinen sosialistiseen puolueeseen kuuluva pääministeri. Oltuaan huhtikuussa 1935 van Zeelandin ensimmäisessä hallituksessa kulkulaitosministerinä, hänestä tuli kesäkuulla 1935 van Zeelandin toisen hallituksen ulkoasiainministeri, jona pysyi Jansonin hallituksessa. Siinä ominaisuudessa hän on tullut tunnetuksi ennenkaikkea Belgian n.s. itsenäisen politiikan näkyvimpänä edustajana. Tässä politiikassa ei ole odotettavissa mitään suunnan muutosta. Onhan pääministeri pidättänyt itselleen myöskin ulkoasiainministerin salkun.

Erittäin nopea hallituksen muodostaminen ilmeisesti kävi pääministerille mahdolliseksi ennenkaikkea kahdesta syystä. Ensiksi hän poikkesi tavaksi tulleesta menettelytavasta, jonka mukaan hallituksen muodostaja etukäteen neuvottelee puolueiden johtokilöiden kanssa toivotun kannatuksen saamisesta, sopimalla ohjelmasta ja henkilöistä. Spaak esitti listansa ja ohjelmansa valmiina, jälestäpäin hyväksyttäväksi. Toiseksi tilannetta, jolle laskeva taloudellinen suhdanne, uhkaava talousarvio-vajaus ja epämääräinen maailmanpoliittinen tilanne antavat leimansa, voidaan sanoa siksi vakavaksi, että siihen vetoamalla ja osoittamalla, minkä vastuun ottivat päälleen ne, jotka estivät nopean ratkaisun, saatiin toivotut henkilöt suostumaan ottamaan toimet vastaan hallituksessa, puolueidensa hyväksymisestä riippumatta. Lisäselitykseksi muodostuu ehkä sekin seikka, että kuningas aktiivisesti myötävaikutti tulosten aikaansaamiseen kutsumalla luokseen ja, kuten kerrotaan, vakuuttamalla joillekin epäröiville ministerikan-

dinaateille heidän hallitukseen astumisensa tarpeellisuudesta.

Paitsi että, kuten jo mainittiin, pääministerin ja ulkoministerin toimet on yhdistetty yksiin käsiin, uudelle hallitukselle ominaista on ministerinpaikkain luvun vähentäminen toisiltakin kohdilta, yhdistämällä saman johdon alaisiksi ennen erillään toimineita ministeriöitä. Sisäasiain- ja julkisen terveydenhoidonministeriöt on yhdistetty, samoin talousasiain- ja maatalouden- sekä kuljetus, posti- ja lennätinministeriöt. Täten hallituksen jäsenten määrä on vähentynyt 15:stä 11:een. - Myöhemmin eräessä puheessaan pääministeri Spaak on huomauttanut, ettei tässä ole kysymyksessä yksinomaan yleisen mielipiteen vaatiman säästäväisyyden vaan myöskin tuloksellisen toiminnan näkökohtain huomioinnottaminen. Onhan helpompi keskustella asioista 11 kuin 15 kesken, pääministeri on huomauttanut.

Nykyisen hallituksen kokoonpano on seuraava:

- pää- ja ulkoasiainministeri, P.-H. Spaak, sosialistinen kansanedustaja Brysselistä;
- sisäasian- ja julk.terveydenhoidonministeri, J. Merlot, radik.sosialistinen.edustaja Liègestä;
- julkisen työn ja työttöm.vast.ministeri, A. Balthazar, sosialist. edustaja Gentistä;
- työ- ja sosiaaliministeri, A.Delattre, syndikalistis-sosialist. edustaja Mons'ista;
- oikeusministeri, J. Pholien, senaattori, konservativ.katol. Brysselistä;
- kulkeutus-, posti- ja lennätinministeri, H. Marsk, kristill.demokr. edustaja (katol.vas.) Antwerpenistä;
- talousasiain-, keskiluokan- ja maatalousministeri, P. Heymans, ulkop. parlam., katol.flaamil.;
- siirtomaaministeri, A. De Vleeschauer, flaamil. agraarikatol. Louvain'in professori;
- raha-asiaiministeri, Max-Léo Gérard, ulkop.parlam., liberaali, Brysselistä;

valistusasiaiministeri, O. Dierekk, senaattori, liberaali, Brysselistä;
puolustusministeri, H. Denis, ulkopuol. parlam., kenraali, Brysselistä.

Yleispiirtein katsoen hallituksessa siis on neljä sosialistia, neljä katolililaista ja kaksi liberaalia sekä puolueeton sotilashenkilö. Ulkopuolelta parlamentin on, paitsi viimeksimainittua, yksi katolilainen ja yksi liberaali. - Yksityiskohtaisesti listaa tarkastaessaan, tšekäläisiä poliittisia oloja vuosikautia seuranneet henkilöt lausuvat ihallewansa pääministeri Spaakin realiteetteihin rakentuvaa päättäväisyyttä henkilöiden valinnassa. Niinpä he esim. huomauttavat, että katolinen oikeisto on ollut erikoisen halukas saamaan pois aikaisemmasta hallituksesta min. Wautersin, koska tämä muka heidän mielestään oli siellä ennen kaikkea Vandervelden edustajana asioihin vaikuttamassa. Spaak on tyydyttänyt oikeistolaisia jättämällä pois tämän hyvän ystävänsä. Sosialistisen pää-äänenkannattajan People'n johtajana hänellä kyllä lienee joksekin yhtä vaikutusvaltainen asema hallituksen ulkopuolella kuin hallituksessa. Mutta Spaak on, huomautetaan toiselta puolen, tyydyttänyt sosialisteja ottamalla hallitukseen Balthazarin, jonka sanotaan nauttivan heidän keskuudessaan suurta suosiota, kun taas katolinen oikeisto katsoo häntä erittäin vahvoin ennakkoluuloin. Asiantuntijat sanovat Merlotin hallituksessa säilyttämistä nokkelaksi keinoksi, jolla radikaalinen sosialistisiipi saadaan pidättymään kovin ankarasta arvostelusta. (Sillä taholla kuuluu olevan taipumusta puhua ministeri Spaakin muka fascistisistä taipumuksista). Oikeistotaholta on viime aikoina pahimmin peloteltu sillä, että sosialistit panevat maan raha-asiat sekasin. Pääministerin katsotaan torju-

neen tällaisten moitteiden esiintymisen nimittämällä liberaalin, ennen raha-asiaan hoidossa taitoa osoittaneen, Gérardin valtiovarainministeriksi. Mukaan on lisäksi otettu katolisen finanssimaailman vaikutusvaltainen mies, Heymans, jotta katolisten haittelevat arvostelut kilpistyisivät hänenkin nimeensä.

Joskin katolilaisilla on sama lukumäärä jäseniä hallituksessa kuin sosialisteilla, heillä ilmeisesti ei ole niin suuria mahdollisuuksia vaikuttaa asiain kulkuun kuin viimeksimainituilla, joilla on pääministerin ja ulkoasiainministerin paikat hallussaan. Näin ollen voitaneen pitää oikeana sitä käsitystä, että nykyinen hallitus on enemmän vasemmistoluontoinen kuin edellinen hallitus kuten ministeripaikkain luku välittömästi osoittaa.

Kun myöhemmin edustajahuoneessa pääministerille oikeistotalolta esitettiin kysymys, oliko hän johtaja hallituksessa, jonka ~~suunta~~ suunta oli sosialistinen, vaiko kansallisessa hallituksessa, johon sosialistit vain osallistuivat. Hän vastasi, että joskin häntä oli keuhutu henkisestä notkeudesta, hän ei voinut lukea kunniakseen sitä, että olisi saanut herrat Gérardin ja Pholién mukaan sosialistiseen hallitukseen. Hänen täytyi tyytyä toteamaan, että hänen hallituksensa oli vain hallitus, jossa oli mukana sosialisteja.

Spaak sai hallitukselleen luottamuslauseen edustajahuoneessa 132 äänellä 38 vastaan, 15 jäsenen pidättäytyessä äänestämästä. Senaatissa hänen hallituksestaan äänestettäessä 118 äänesti puolesta, 22 vastaan ja 7 pidättäytyi äänestämästä. Näin hyvin tuloksiin ei kyllä olisi voinut johtaa taitavinkaan, vallitsevien mielialojen huomioonottaminen hallituksen kokoonpanos-

sa, vaan ennenkaikkea tietoisuus siitä, että tällä hetkellä aikaansaataavaksi hallituskysymyksen ratkaisuksi ministeri Spaakin hallitus oli enemmistöä tyydyttävä. Tulos kuvastaa pääministeri Spaakin henkilökohtaisesti nauttimaa luottamusta, jota oli omiansa vahvistamaan hänen oma esiintymisensä luottamuslausekysymyksen käsittelyn yhteydessä.

A. Blom

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C17.

ASIA: _____

Pysselissä olevan lähetysten refs. n:o 10.

Ministeri Astrom.

28/7 1938.

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 637.

Haagi- S S A 30 P. NÄ heinä- KUUTA 19 38.

VIITTAUS: _____ N

P: NÄ _____ KUUTA 19 P: TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
151232 heinäk. 1938	
3/8.38	19
5	C12

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti N:o 10.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää raporttinsa N:o 10, jonka aiheena on : Alankomaiden edustuksen järjestäminen kenraali Francon luona.

L ä h e t t i ä s :

V. Sten

B R Y S S E L I - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.0.

Haagi- ssa 28 p:nä heinä- kuuta 1938.

ULKOASIAINMINISTERIÖN 15/232/38	1938
2/8-38	19
5	C17

Asia: Alankomaiden edustuksen järjestäminen
kenraali Francon luona.

Hallituksen sanomalehdille antamien tiedonantojen joukkoon liit-
tyi tänään uutinen, että Alankomaiden hallitus oli kenraali Francon
johtaman regimin kanssa saanut aikaan järjestelyn, joka koskee edustuk-
sen molemminpuolista järjestämistä siinä mielessä, että kummallakin ta-
holla määrätään asiamies, "agent", joka asettuu asumaan toisen asiapuol-
len alueella voidakseen suojata maanmiestensä intressejä. Lisäksi jär-
jestelyn kautta tulee kysymykseen myöhemmin määrättäville paikkakun-
nille nimittää aliasiamiehiä, "sous-agents, jotka voivat suorittaa teh-
täviä, jotka ovat verrattavissa konsulien suoritettaviin tehtäviin. Huo-
mautetaan ettei puheena oleva järjestely tiedä enempää de jure kuin
de factokaan tunnustusta Francon hallitukselle.

Kävin ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päälliköltä, toh-
tori van Kleffens'ilta, pyytämässä lähempiä tietoja asiasta. Hän kertoi
Alankomaiden ja Francon välisistä edustusoloista seuraavaa:

Alankomailla on suuria taloudellisia intressejä valvottavina
siinä osassa Espanjaa, jossa Franco pitää komentoa. Suurimmat johtuvat
siitä, että on alankomaalaisia yhtiöitä, jotka omistavat kaivoksia tuol-
la alueella. Jo toista vuotta Alankomailla on Francon komennon alaisessa
Espanjassa ollut epävirallinen intressien valvoja. Sellaisena on toimi-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

nut Lissabonissa ennen lähetystösihteerinä ollut henkilö. Francon epävirallisena edustajana on Alankomaissa toiminut entinen Espanjan pääkonsuli Rotterdam'issa, Mario de Pinies, joka Francon puolelle liittyessään oli joutunut toimestaan eroamaan. Alankomaat huomasivat tällaisen epävirallisen edustajan maassaolon monessa suhteessa hyödylliseksi ja käyttivät syntynyttä tilannetta hyväkseen antamalla hänen toimia.

Joku aika sitten jonkinlainen järjestely tuli keskusteltavaksi siten, että Alankomaiden asiamiehenä toiminutta henkilöä päätettiin käyttää muualla. Hän on nyt lomalla ja matkustaa lomansa jälkeen toimeen Kaukaisessa Idässä. Hänen tilallaan Espanjassa on nykyään ennen lähetystösihteerinä Roomassa toiminut van Panhuys, (jonka jokin aristokraattinen täti kuuluu lausuneen kauhistuksensa siitä, että hänestä nyt on tullut pelkkä "agent", poliisikonstaapeli).

Järjestelyä koskevien keskustelujen alussa Francon taholta oli jyrkästi vaadittu, että Alankomaat antaisivat tässä yhteydessä tunnustuksen hänen regiimilleen. Tähän oli heti aivan jyrkästi sanottu, ettei se tulisi kysymykseenkään. Sen jälkeen vastapuoli ei ollut millään tavoin insistoinut.

Sopimus on saman luontoinen kuin Ison Britannian viime marraskuulla tekemä järjestely, eikä suurestikaan eroa Sveitsin ja Tšhekkoslovakian järjestelyistä. Tohtori van Kleffens sanoi heillä pidettävän selviönä, että Francolaisessa propagandassa heidän järjestelyään tullaan maalaamaan tunnustukseksi, kuten Englannin ja Tšhekkoslovakian järjestelyä on maalattu, mutta he eivät siitä välitä. Järjestely on käytännöllisten seikkain aiheuttama samoin kuin historiassa ennenkin esiintyneissä vastaavanlaisissa tilanteissa käytännölliset seikat olivat aiheuttaneet vastaavanlaista järjestelyä, ilman että tunnustusta silti olisi annettu. Hän mainitsi kuvaavana parallellina tapauksen Ame-

rikan vapautus-sodan ajoilta. Yhdysvaltain ministeri Lontoossa sai tehtäväkseen esittää vastalauseen Lontoossa sen johdosta, että Englannilla oli asiamies kapinallisissa federaalivaltioissa. Tähän Englannin taholta vastattiin, että Englannilla oli intressejä suojattavina mainituissa valtioissa ja se tulisi jatkamaan asiamiehen siellä keskuspaikassa pitämistä ehkä lähettämään sellaisia Etelän eri valtioihinkin. Mutta asiamiesten siellä pitäminen ei tiennyt etelävaltioiden tunnustamista. Tällaiseksi ilmaistiin Englannin kanta siis 1860 luvulla ja sellainen tulee vastaavanlaisessa tapauksessa vastaisuudessaakin olemaan jokaisen maan kanta, jolla on intressejä suojattavanaan, arveli tohtori Kleffens.

L ä h e t t i l ä s :

L. A. Adams

J. K. Jäljennän tähän teoksesta "Archives Diplomatiques" (1862, II, s. 159 - 160) seuraavan Amerikan vapautussodan aikaista tapausta koskevan kohdan:

"On November 26, 1861, Earl Russel, Her Britannic Majesty's
"Principal Secretary of State for Foreign Affairs, wrote to Mr.
"Adams, United States Minister in London, as follows:

"It may be necessary in ~~the~~ future, for the protection of the
interests of
"Her Majesty's subjects in the vast extent of country which resists
"the authority of the United States, to have further communication, ~~and~~
"both with the Central Government at Richmond, and with the Governors
"of the separate States; and in such cases such communications will
"continue to be made, but such communications will not imply any
"acknowledgement of the Confederates as an independent State."

L. A.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Astrom

29/9 1938.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 811.

Brysseli S S A 30 P: N Ä S Y Y S K U U T A 19 38.

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOAS.		
16 / 232 Lat. S. -38.		
7/10 -38	19	1938
5	C17	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 11.

Lähetystö lähettää kunnioittaen oheisena raporttinsa n:o 11, jonka aiheena on:

Sodanuhan aiheuttamia reaktioita Belgiassa.

Lähettiläs: *L. Malm*

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Brüsseli ssa 29 p:nä SYYS kuuta 1938.

Asia: Sodanuhan aiheuttamia
reaktioita Belgiassa.

16 / 232 Pal: 38.	
2/10-38	10
5	017

Siitä lähtien, kun kuningas Leopold kaksi vuotta sitten oli julistanut Belgian tulevan noudattamaan n.s. itsenäistä ulkopoliittikkaa, tämän maan hallituksen ulkopoliittiset, ja puolustuspoliittiset selitykset ovat olleet yksinkertaiset ja selväpiirteiset: Belgia tulee puolustamaan alueensa koskemattomuutta riippumatta siitä, miltä taholta sitä uhataankaan loukata. Tällaisten vakuutusten antamisiin on tämän vuoden kuluessa tuon tuostakin ollut tavallaan sisäpoliittisia aiheita. Noita vakuutuksia on esitetty ennenkaikkea torjuttaessa flaamilaisten poliitikkojen väitteitä, joilla on näköjään puolustustarkoituksessa koetettu tehdä epäilyksenalaiseksi hallituksen tasapuolisuus sen suhtautumisessa puolustuskysymyksiin.

Ehkä samallaisen epäluuloisuuden johdosta joidenkin poliitikkojen mielestä näytti oleelliselta kansainvälisen tilanteen kärjistyessä, että senaatti ja edustajahuone, taikka ainakin niiden ulkoasiainvaliokunnat kutsuttaisiin kokoon. Tämän suuntaisia ehdotuksia esitettiin hallitukselle. T.k:n 18 p:nä antamallaan julkilausumalla pääministeri selitti, ettei hallitus pidä kummankaanlaista kokoonkutsumisesta tarpeellisena, lisäksi va-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kuutuksen, että hallitus järkkymättömällä lujudella tulee soveltamaan itsenäisen politiikan periaatteita. Lisäksi huomautettiin, että hallitus viimeaikojen ulkopoliittisen kriisin aikana oli saavuttanut varmuuden, että ulkopoliitikassa otettu kanta ei ainoastaan myötävaikuttanut yleisen rauhan säilyttämiseen, vaan lisäsi mitä suurimmassa määrin Belgian mahdollisuuksia välttää sodan vaaran.

Jo jonkun aikaa oli kuulunut tietoja erikoisaselajeihin kuuluvien henkilöiden kutsumisesta palvelukseen. T.k:n 24 p:nä radioitse tiedoitettiin, ja lehdistä sai seuraavana päivänä lukea, että hallitus oli päättänyt vahvistaa maan alueen suojelemista kutsumalla erikoisjoukkoihin kuuluvaa väkeä palvelukseen. Kolme päivää myöhemmin saatettiin julkisuuteen päätös joukkojen asettamisesta vahvistetulle rauhankannalle. Tämän sanottiin (puolustusministeriön julistuksessa) tietävän määrättyjen joukkojen vahvistamista efektiivisiin voimiin sekä välineisiin nähden siten, että toteutetaan organisatio, joka lähentelee sotakannan organisatiota. Olen kuullut arvioita, että täten olisi kutsuttu noin 360.000 miestä palvelukseen. Kun samanaikaisesti on rekviroitu kuorma- ja henkilöautoja, moottoripyöriä ja hevosia, käsittää, missä määrin täällä on jo jouduttu koskemaan jokapäiväisen elämän kulkuun. Virallisen lehden 28 päivän numerossa oli julaisu asetus, jossa asetettiin säännöstelyn alaiseksi erinäisten sodan kannalta tärkeiden tuotteiden maastavienti, ja tänään julaisu elintarvekulutuksen säännöstelyä mahdollistuttava asetus.

Toimenpiteiden suhteen on varsin pitkälle noudatettu julkisuutta, joten tiedot Belgian vahvistetulle rauhankannalle

asettamisesta radioitse ja sanomalehti-sähkeiden kautta on saatettu maailman, siis Suomenkin yleisön tietoon.

Keskustellessani ulkoasiainministeriössä viime aikain tapahtumista, minulle on, Belgian varovaisuustoimenpiteistä puheen ollessa, yksinkertaisesti viitattu Belgian aikaisempiin kokemuksiin ja exponoituun asemaan. Se seikka, että Europan suurista sodista varsinaisesti vain yksi, Böhmissä alkanut seitsenvuotinen sota, ei joutunut ulottumaan Belgian alueelle, on jo riittävä syy, ettei varovaisuustoimenpiteitä laininlyödä, kuten eräskin huomautti.

Samana päivänä, jolloin hallitus oli päättänyt armeijan saattamisesta vahvistetulle rauhankannalle, pääministeri Spaak piti radiossa puheen, jossa hän vielä kerran vakuutti Belgian pyrkimyksen olevan pitää sota poissa maan alueelta ja säilyttää rauha.

Tänään, 29 p:nä, on kysymys parlamentin kokoonkutsumisesta jälleen otettu esille, ja positiivisessa mielessä. Kysymyksessä on tällä kertaa lähinnä päätöksen aikaansaaminen lokak. 9 p:nä tapahtuviksi edellytettyjen kunnallisvaalien lykkäämisestä myöhemmäksi ajankohdaksi, jolloin "vahvistetun rauhankannan" voimassaolo ei aseta esteitä niiden säännölliselle toimittamiselle.

L. Aho

J.K. 30.IX. Tänään hallitus on päättänyt armeijan palauttamisen rauhankannalle asteittain niin että neljän päivän kuluttua kaikkien reserviläisten pitäisi olla sotapalveluksesta vapaita.

Talousministeriö on, niinikään tänään, päättänyt pe-

ruuttaa asetukset, joilla erinäisten tuotteiden maastavienti säännösteltiin sodan varalta.

Parlamentti on päätetty kutsua koolle tiistaiksi, lokakuun 4 p:ksi.

Belgian mobilisatio siis esiintyy nyt vain jättiläismittaisena puolustustahdon ja puolustusvalmiuden demonstraationa. Sellaisena sillä epäilemättä tulee olemaan sisäpoliittinenkin merkityksensä. Todistaahan se m.m., että sosialistiseen puolueeseen kuluvan miehen johdossa oleva hallitus Belgiassa toimii päättäväisesti ja ripeästi julistetun puolustuspolitiikan toteuttamiseksi.

L. A.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Aström

12/16 1938.

B R Y S S E L I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 872.

Brysseli SSA 15 P:NÄ loka KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. .... 19 .....

17 232 P. l. 8 - 38.

17/10 - 38

5 C17

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 12.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana raporttinsa n:o 12, jonka aiheena on:

Belgia ja edustuksen järjestäminen kenraali Francon vallassa olevaan Espanjaan.

Lähettiläs: *L. Alton*

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Brysseli ssa 13 p:nä loka kuuta 19. 38.

17/232 Sal. S -38.
17/10-38

Asia: Belgia ja edustuksen järjes-
täminen kenraali Francoon
vallassa olevaan Espanjaan.

5 C17

Jos viime kevätkaudella olisi saanut edellyttää kysymysten merkityksen olevan suoranaudessa suhteessa siihen ääneen ja touhuun, joka niiden ympärillä esiintyi, olisi kysymys edustajan lähettämisestä Burgos'iin epäilemättä luettava Belgian elinkysymysten joukkoon. Jokaiselle objektiiviselle havainnoitsijalle oli kuitenkin ilmeistä, että asiaa paisuteltiin sisäpoliittisesta syistä. Hallituksen vastustajain taholla toivottiin tuon kysymyksen avulla tuotettavan sosialistiselle ulkoasiainministerille hankaluuksia hänen suhteissaan omiin puoluealaisiinsa, joiden keskuudessa oli henkilöitä, joille kaikellainen yhteys Espanjan kapinallisiin oli periaatteellisista syistä kysymykseen tulematon asia. Kysymyksen sisäpoliittinen luonne huipentui huhtikuulla siihen, että senaatin ulkoasiain valiokunnassa lisättiin ulkoministeriön budjettiin erä edustusta varten Burgosissa ja ulkoministeri Spaak teki erän poistamisesta kabinetikysymyksen. Hän selitti pitävänsä erää asiaankuulumattomana, jos tarkoitus oli antaa määräys hallitukselle, tai tarpeettomana, jos kysymys oli toivomuksen esittämisestä. Hän sai luottamuslauseen.

Kaikissa tilaisuuksissa jälkeenkäin M. Spaak

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

on tarkasti välttänyt lausunnon antamista kannastaan. Kun kesän alussa tiedustelin ulkoasiainministeriön yleissihteeriltä, oliko mitään asialliseksi katsottavaa kehitystä tapahtunut, hän vastasi kieltävästi huomauttaen hienolla hymyllään, että kysymyshän on, kuten kaikki tietävät, ennenkaikkea sisäpoliittinen. Ulkoministeri oli vain ilmaissut aikeensa antaa tutkia asiaa. Hän lisäksi korosti, että, joskin Belgian taloudelliset intressit Burgos'in hallituksen alueella ovat suuret, ne olivat joksenkin yhtä suuret toisellakin puolella Espanjan rintaman.

Edustuksen järjestämiskysymystä on ajettu, paitsi oppositiopoliitikkojen taholla, erään 1936/^{perustetun,} belgialaisten intressejä Espanjassa puolustavan komitean toimesta. Tämä komitea järjesti huhtikuulla erään lähetyskunnan käynnin Espanjassa. Sen muodoativat Espanjassa rahansijoituksia omistavien toiminimien edustajat ja yksityiset sijoittajat sekä vientiteollisuuksien edustajat. Matkalta palanneina lähetyskunnan jäsenten lausunnoista ilmeni m.m., että heille oli Espanjassa korostettu, että Belgian sikäläisiä konsuleita (tark. kunniakonsuleita) kohdellaan konsuleina ja saavat siis sellaisina valvoa belgialaisia etuja ja että belgialaisten omistamat tehtaat työskentelevät vapaasti lakien suojassa, huolimatta siitä, ettei Belgia ollut myöntänyt resiprookkisia etuja. Lähetyskunnan taholta korostettiin, enemmän kuin moraalista velvollisuutta toteuttaa resiprositeettia, virallisten suhteiden järjestämisen merkitystä Belgian viennin edistämisen ja Belgian työttömyyden vähentämisen kannalta.

Ilmaisemansa aikeen tutkituttaa asiaa ministeri Spaak on toteuttanut siten, että hän lähetti ennen pidemmän ajan

Espanjassa palvelleen, nykyään Egyptissä lähetystöneuvoksena toimivan herra Delcoigne'n epäviralliselle tutkimus- ja tiedustelumatkalle Burgos'iin. Joskaan tietoja tästä matkasta ei ole pidetty julkisina (sitä koskeva uutinen dementoitiin ilmoittamalla herra Delcoigne'n käyneen Espanjassa lomallaan vanhoja ystäviä tapaa-massa), yleissihteeri Langenhove kuitenkin, minun häneltä asiaa tiedustellessani, kertoi aivan avoimesti p.o. matkan tarkoituksesta. Hän lisäsi, että herra Delcoigne on jo jättänyt ministeri Spagk'ille kertomuksen matkastaan, mutta sitä ei ole vielä käsitelty, eikä muutoinkaan mitään päätöstä asiassa ole tehty.

Kun täällä viime keväänä touhuiltiin p.o. asian ympärillä, esiintyi väite, että Burgos'in hallitus ei suostu järjestämään edustussuhteita ilman että Belgia de jure tai de facto tunnustaa kapinallisten hallituksen. Kun sittemmin kesän kuluessa Alankomaat järjestivät edustuskysymyksensä (katso lähetystön raporttia n:o 10, ulkomaanedustuksen tiedoituksia n:o 252) samalla kertaa selittäen, ettei toimenpide tiennyt de facto eikä de jure tunnustusta, täällä esiintyi epäröintiä edustuksen järjestämisestä puoltaneella tahollakin. Näytti kuin olisi herätty huomaamaan, että ulkopoliittisen kysymyksen käyttäminen sisäpoliittisena aseena on aina arveluttava asia, koska se antaa ulkopuoleiselle tekijälle tilaisuuden ajaa omia tarkoituksiaan sokeasti touhuvien poliitikkojen kautta. Käsiteltiin että Burgos oli käyttänyt tilannetta Belgian sisäpolitiikassa hyväksi vaatukseen enemmän kuin se oli vaatinut Alankomailta.

Tiedustelin yleissihteeri Langenhovelta, miten oli tämän asian laita. Hän vastasi, että herra Delcoigne'n epävi-

rallinen selvittelyn yhteydessä hänelle oli Burgos'issa esitelty luonnos järjestelyksi, joka oli ollut pää-asiaassa yhtäpitävä Tšekkoslovakian ja Alankomaiden kanssa tehdyn järjestelyn kanssa. Näiden maiden deklaratiot tunnustamattomuudesta olivat yksipuolisia. Burgos'illa oli asiasta toinen käsitys, se kun katsoi p.o. järjestelyn tietävän de facto tunnustamista. Ei ollut syytä olettaa, että mikään estäisi Belgiaa esittämästä vastaavanlaista deklaratiota.

Kun lopuksi kysyin, katsoiko M. Langenhove tilanteessa yleensä tapahtuneen mitään muutosta siitä kun kesän alussa asiasta keskustelimme, hän vastasi, että asia oli entisellään siikälä, ettei mitään päätöstä suuntaan tai toiseen oltu hallituksen taholla tehty. Ne tosiasiat, että Alankomaat ja Norja ovat tällä välin suorittaneet asian järjestelyn, voivat kyllä vaikuttaa siihen suuntaan, että Belgian hallituskin suhtautuu positiivisemmin asiaan. Varsinkin Norjan esimerkki, sielläkin kun on sosialisti ulkoasiainministerinä, voi osoittautua vaikuttavaksi. Ranskan suhtautumisessa tapahtunut muutos voi myöskin vaikuttaa, hän sanoi. On muuten varsin luultavaa, hän lisäsi, että herra Spaak tulee, parlamentin marraskuulla kokoontuttua, koskettelemaan asiaa jossakin lausunnossaan.

L. Ström

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Preusselissa olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Aström

17/10 1938.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 885.

Brysseli SSA 18 P:NÄ loka KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 13.

Lähetystö lähettää kunnioittaen ohjeisena raport-
tinsa n:o 13, jonka aiheena on:

Belgialaisia reaktioita siirtomaakysymyksessä.

Lähettiläs: *L. Astrom*

18/212 Pal. S-38.
19/10-38
5 C17

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Brysselissä 17 p:nä loka kuuta 1938.

Asia: Belgialaisia reaktioita
siirtomaakysymyksessä.

18 232 Pelt. 8. 38.
19/10-38 2
5 C17

Kun Belgian edustajahuone t.k:n 4 p:nä kokoontui alle tunnin kestäneeseen istuntoonsa kunnallisvaalien lykkäämistä varten, puhemies Camille Huysmans tarvehdyssanoissaan m.m. lausui: "Niin onnellisia kuin olemmekin vältettyämme (sodan) vaaran, kaikkien ajattelevien kansalaisten mieliä painaa eräs jällelle jäänyt hämärä kohta. Ison-Britannian pääministeri on siihen viitannut alahuoneessa esittämässään pateettisessa puheessa. Meidän harras toivomme on, että, jos probleemi tulisikin esille lähiaikoina, sitä ei kuitenkaan formuloitaisi ja työnnettäisi esille vahingoksi pienille kansoille, jotka vastustavat voimakeinoihin turvautumista". Olin tilaisuudessa saapuvilla, diplomaattilehterillä, ja voin todeta hyvä huudot kaikissa edustajahuoneen osissa näiden sanojen jälkeen. Huolimatta siitä, että lausunto oli formuloitu niin ylimalkaiseksi kuin ylempänä nähdään, ei kenelläkään puhuttelemallani henkilöllä näyttänyt olevan epäilystä, etteikö puhemies tarkoittanut vaaraa siirtomaakysymyksen joutumisesta suurvaltain ratkaistavaksi m.m. Belgian kustannuksella.

Joskin tšekäläiset lehdet viittailivat k.o. laatuiseen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

M. Huysmans'in lausunnon tulkintaan, niin niillä sentään näytti olevan senverran diplomaattista vaistoa maan kannalta hyödyttämästä paholaisen seinälle maalaamisesta, etteivät viittailuja tarkemmin formuloineet. Sen teki sitävastoin pariisilainen Oevre-lehti, nimenomaan mainitsemalla Angolan ja Kongon.

Olin muutamia päiviä myöhemmin tilaisuudessa keskustelemaan tuosta M. Huysmans'in viittailusta ulkoministeriön yleissihteerin M. Langenhoven kanssa.

Hän aluksi viittasi p.o. lausunnon ylimalkaisuuteen ja sanoi sitten, että Belgian hallituksella kyllä ei ole eikä ole ollut mitään epäilyjä sen siirtomaihin kohdustuvista toimenpiteistä. (Mitäpä muuta hallituksen kantaa esittävä virkamies voikaan sanoa!) Hän perusteli tuota kantaa huomauttamalla, ettei Saksan taholta ole koskaan esitetty sen suuntaisia pyynteitä. Onhan Saksa vain ilmaissut halunsa saada entiset omat siirtomaansa takasin. Asia sen mukaisesti koskee mandaatteja ja Belgiallahan on hyvin vähän asian kanssa tekemistä siltä kannalta, kysymyksen rajoituksessa Urundi - Ruandaan. Hän valitti muotoa, jonka Oevre-lehti on asialle antanut ja viittasi sanomalehdessä olleeseen englantilaiselta viralliselta taholta esitettyyn vakuutukseen, ettei Belgian siirtomaihin koskaminen ole ollut pääministerin mielessä hänen esittäessä ennen mainitun lausuntonsa parlamentissa.

Lokakuun 13 p;ksi pääministeri Spaak oli kutsunut koolle edustajahuoneen ulkoasiainvaliokunnan. Kokous oli salai-

nen, mutta siitä esiintyi selostus lehdissä. Selostus tosin oli varustettu uutistoimiston peräkaneetilla, jonka mukaan uutinen ei ollut autenttinen ja varsinkin pääministerin lausuntojen selostukset epätarkkoja. Mutta täkäläisiä oloja tuntevat henkilöt ovat minulle lausuneet selostusta voitavan pitää likipitään oikeana. Sen mukaan M. Spaak oli kosketellut m.m. siirtomaakysymystä muistuttaen M. Zeelandin 1937 senaatissa esittämistä lausunnoista, joiden mukaan Belgia tarpeen tullen kaikin keinoin puolustaisi afrikkalaisia alueitaan, toistaen marsalkka Goeringin sanat, ettei ollut olemassa Kongoon kohdistuvia aikeita ja lainaten Eden'in joulukuulla 1937 esittämän lausunnon, jonka mukaan ei voisi olla puhuttakaan Kongoon koskemisesta.

Voinee pitää karakteristisenä yleisön kannanottona "Le Soir"-lehden viikkokatsauksessa 16 p:nä esiintynyttä lausuntoa, jossa kysymyksen sanotaan mahdollisesti koskevan Urundi - Ruandaa, ja arvellaan, ettei belgialaisia siinä asiassa tulla kysymään enempää kuin hiljan Tšehkoslovakkiaa, sekä lausutaan olettamus että hallitus, kun hetki koituu, pitää huolta siitä että Belgia saa korvausta mainitun mandaatti-alueen hoidon kautta syntyneestä alueen arvon lisääntymisestä.

L. Astinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Brusselissa olevan lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Astrom

22/10 1938.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 906.

Brysseli S S A 24 P: N Ä l o k a K U U T A 19 38.

VIITTAUS: _____ N

P: N Ä _____ K U U T A 19 _____ P: T T Y _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ
19/233 Sal. -38.
25/10-38
5 017

Ulkoasiainministeriö L L E

ASIA: Raportti n:o 14.

Lähetystö kunnioittaen lähettää oheisena raport-
tinsa n:o 14, jonka aiheena on:

Alankomaalaisia katsantokantoja siirtomaakysymyksessä.

Lähettiläs:

L. Astor

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Brysseli ssa 22 p:nä loka kuuta 1938.

19/233 Sal. 2 - 38.

25/10 - 38

Asia: Alankomaalaisia katsantokan-
toja siirtomaakysymyksessä.

5 C17

Ollessani tämän kuun 19 ja 20 päivänä Haagissa paria kauppapoliittista kysymystä selvittelemässä käytin tilaisuutta hyväkseni tavatakseni ulkoasiainministeri Patijn'ia ja ulkoministeriön poliittisen osaston päällikköä, tri Kleffens'ia, saadakseni kuulla alankomaalaisia näkökohtia Euroopan nykyisistä probleemeista.

Alankomaat olivat olleet muutamia päiviä myöhäisempiä kuin Belgia laajempia puolustustoimenpiteitä suunnitellessaan ja siten säästyneet mobilisaatioon liittyviltä huomattavammilta, myöhemmin turhiksi osoittautuneilta menoilta. Tämä kait on niinkuin vahvoin kauppaperintöihin Hollannin tavoin nojautuvasta maasta voi odottaakin. - Ulkoasiainministeri Patijnin viime aikain tapahtumista esittämät käsitykset myöskin olivat kauppiallisen käsityskannan värittämät. Hän nimittäin keskitti huomautuksensa kysymykseen, eikä Tšhekkoslovakian olisi ollut mahdollista päästä paljon edullisemmille ehdoille, jos Englanti ajoissa olisi selvästi ilmaissut politiikkansa. Hän tuli puolestaan siihen johtopäätökseen, että Englanti tässä kuten joissakin aikaisemmissakin tapauksissa oli ollut liian myöhäinen.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tri Kleffens miltei välittömästi siirtyi puhumaan siirtomaakysymyksestä, sancen olevansa vakuutettu siitä, että se ainakin parin vuoden aikana tulee olemaan niiden kysymysten näkyvänä tai näkymättömänä taustana. Niinkauvan kuin asianlaita on tällainen, mistään aseistariisumisesta ei hänen mielestään voi tulla vakavasti puhuttakaan.

Englannin taholla on, hän sanoi, haudottu suunnitelmaa pitää siirtomaakysymyksestä konferenssi, johon Alankomaat kutsutaisiin ottamaan osaa. Mutta jos on olemassa jossain konferenssissa käsiteltäviä kysymyksiä, joista Alankomaat ovat kokonaan erillään, ne ovat juuri siirtomaakysymykset, hän lausui. Alankomailla ei ole mitään aluetta mandaattina, kaikki siirtomaat kuuluvat niille vanhastaan, hän huomautti, lisäksi seuraavaa: Alankomaiden siirtomaissa vallitsee vapaa kauppa, niihin saavat sitäpaitsi asettua elinkeinoja harjoittamaan ja elämään minkä tahansa maan kansalaiset samallaisilla oikeuksilla ja ehdoilla kuin omiaan kansalaiset; ei siis pitäisi ainakaan taloudelliselta kannalta tuottaa mitään etuja hallita noita siirtomaita. Jos koettaisi kuvitella, että Saksa haluaisi Hollannin kustannuksella päästä omistamaan siirtomaita, ei voi kuvitella, tri Kleffens sanoi, muuta Saksan kannalta ehkä etuna esiintyvää seikkaa, joka puhuisi asian puolesta, kuin että Saksa silloin voisi panna rahajärjestelmänsä siirtomaiden alueella voimaan, Saksan, samoin kuin Japaninkin, pääprobleemihan on liikaväestö. Sitä probleemia ei mikään nykyajan valtio ole saanut ratkaistuksi siirtomaanomistuksen avulla, tri Kleffens huomautti. Ilmastolliset ja välimatkasta riippuvat seikat tekevät tämän erittäin paikkansapitäväksi Hollannin siirtomaista puheen ollessa, tri

Kleffens lopuksi lausui.

Myöhemmin keskustelin siirtomaakysymyksestä tätä kysymystä harrastavan, nuoruudessaan Jaavassa oleskelleen, varsin luotettavaksi tuntemani henkilön kanssa. Hän sanoi kuulleen pääministeri Colkijn'ia aivan lähellä olevalta henkilöltä, että Englannin hallitus oli joku aika sitten aivan epävirallisesti tiedustellut, olivatko Alankomaat halukkaat ottamaan osaa siirtomaakysymystä käsittelevään konferenssiin. Tähän oli vastattu yhtä epävirallisesti, ettei Alankomailla ole mitään syytä ottaa osaa p.o. laatuiheen konferenssiin.

Keskustelutoverini muutoin johdatti mieleen sen seikan, että Alankomaiden Itä-Intian siirtomaita mikään suurvalta ei voi sallia joutuviksi jonkin toisen suurvallan käsiin, koska näiden alueiden hallitseminen tietää Intianvaltameren ja Tyynenmeren välisten kulkuteiden hallitsemista. Hän korosti myöskin mahdottomuutta käyttää mainittuja alueita suuremmissa määrin väestökysymyksen ratkaisemiseksi. Puhumattakaan eurooppalaisista, japanilaisista eivät siedä p.o. alueiden ilmastoa niin että siirtolaisuus suuressa mittakaavassa tulisi kysymykseen; kiinalaisistakin vain Kiinan eteläosista kotoisin olevat siellä menestyvät, hän sanoi.

L. Ståhl

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Brüsselissä olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Astrom

28/11 1938.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1129.

Brysseli S S A 30 P: NÄ M A R T T A S K U U T A 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P: NÄ ..... K U U T A 19 ..... P: T T Y ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / 19

UlkoasiainministeriöLLE

ASIA: Raportti n:o 15.

Lähetystö lähettää kunnioittaen oheisena raporttinsa n:o 15, jonka aiheena on:

"Kuningas Leopoldin Hollannin käynnin merkityksestä".

Lähettiläs:

L. Åström

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Brysseli:ssä 28 p:nä marras. kuuta 1938.

20/233 Pol. S - 38.

Asia: Kuningas Leopoldin Hol-
lannin käynnin merkityk-
sestä.

2/12 - 38

5 017

Olin Haagissa viime viikon alkupuoliskon viettäen 21 ja 22 päivän illat Amsterdamissa kuningas Leopoldin kunniaksi järjestetyissä juhlatilaisuuksissa. Jouduin useiden päivien aikana liikkumaan kuninkaan vierailun synnyttämässä ilmapiirissä. Kuulin paljon spekulatiota käynnin merkityksen suhteen. Viitattiin siihen, että Belgian ulkopoliittikka nykyään oli entistä enemmän Hollannin vanhoihin perinteihin perustuvan politiikan kaltaista Belgian hylättyä sotilassopimukset ja liitot ja päätettyä noudattaa itsenäistä politiikkaa, koettaen kaikin keinoin pysyä konfliktin ulkopuolella, jos sellainen syntyisi, tulipa houkutus tai pakotusyritys sekaantumiseen miltä taholta tahansa. Näinollen saattaisi hyvinkin käsittää kuninkaan tällä hetkellä tapahtuvan visiitin merkitsevän pyrkimystä saada aikaan lähentymistä Belgian ja Hollannin välillä ehkä tarkoituksella saada aikaan pitkällekin menevää yhteistoimintaa puolustuksen alalla. Onhan molemmissa maissa, huomautettiin, innokasta puolustuskuntoisuuden vahvistusta käynnissä ja onhan molemmilla mailla myöskin samallaisia etäisten siirtomaiden suojaamishuolia.

Kysyin poliittisten asiain osaston päälliköltä ulkominis-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

teriössä Haag'issa, tri van Kleffens'iltä, voisiko hän suorasti sanoa mitä Alankomaiden hallitus arvelee vierailun ulkopoliittisesta merkityksestä. Hän vastasi että hänelle oli suora puhe asiassa mieluista, sillä tällaisen käynnin aikana ollaan kovin taipuvaisia tekemään kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä, vieläpä ajamaan omia lempiajatuksia tosiasioita vääristellen, ja oikoileminen jälestäpäin on aina hankalampaa kuin ennakkoselitykset. (Edessään olevaan Le Temps lehteen viitaten hän selosti lehden Brysselin kirjeenvaihtajan johtopäätöksiä Belgian kansallisuuskysymyksestä. Artikkelissä rakenneltiin johtopäätöksiä sille pohjalle, että molemmat hallitsijat toisilleen osoittamissaan puheissa olivat muka käyttäneet ranskaa. Tosiasia oli, kuten omin korvin totesin, että molemmat puhuivat hollanninkieltä. Kuningas Leopoldin flaaminkielen sanotaankin muutoin olevan virheetöntä hollantia).

"Mitä te lienettekin kuulleet sanottavan kuningas Leopoldin käynnin merkityksestä, teillä on syytä katsoa asioita seuraavain seikkain valossa, jos haluatte muodostaa käynnistä Hollannin kannalta katsoen oikean käsityksen", tri Kleffens huomautti. "Hollannilla ja Belgiassa on useita samansuuntaisia pyrkimyksiä, ja niitä on nykyhetkellä paljon enemmän kuin ennen. Siitäkin syystä täällä annetaan erikoisen suurta arvoa sille ystävälliselle eleelle, minkä kuningas Leopoldin käynti muodostaa. Mutta tehdään harhaanvieviä johtopäätöksiä, jos oletetaan käynnin muodostavan kiinteämmän ulkopoliittisen yhteistoiminnan, ehkä liittosuhteenkin alkusoitoksi". On nimittäin syytä pitää mielessä, hän jatkoi, että molempien maiden ulkopoliitikassa on yhä edelleen oleellinen eroavaisuus. Belgian politiikka rakentuu oleelli-

selta osalta niihin avunannon lupauksiin, jotka se on saanut Englannilta ja Ranskalta. Näihin lupauksiin liittyi kaksi ehtoa, nimittäin että Belgia pitää puolustusvoimansa kohtuulliseksi katsottavan vahvana ja että se täyttää kansainliiton jäsenyyden sille asettamat velvoitukset. Belgian politiikka siis ei ole siinä määrin itsenäinen kuin Hollannin politiikka. On olemassa ulkopuoleisia valtoja, jotka voivat Belgialle sanoa, ettei sen maanpuolustus ole riittävä, tai ettei se ole edelletetyllä tavalla suhtautunut Kansainliiton jäsenyyden aiheuttamiin velvoituksiin. Varsinkin niin kauvan kuin läheinen suhde ja riippuvaisuus Ranskan lupauksista säilyy, Alankomailla ei ole aihetta lähempään yhteistoimintaan sillä Hollanti haluaa säilyttää poliittikkansa itsenäisenä, t.s. säilyttää vapautensa päättää menettelytavoistaan kussakin esiintulevassa tilanteessa esiintyvien tosiohjelmien mukaisesti. Maailmansodan aikana saadut kokemukset osoittivat selvästi sellaisen kannanoton olevan Hollannille sekä mahdollisen että edullisen. Aivan riippumatta siitä mitä toiveita belgialaisten taholla ehkä haudotaankin, kuningas Leopoldin käynti ei voi saada ulkopoliittista merkitystä muussa mielessä kuin ystävällisenä eleenä. Siksi selvä on Hollannin kanta asiassa, tri Kleffens lopuksi huomautti.

Tämän kuun 25 p:nä, vastatessaan toisessa kamarissa esitettyihin kysymyksiin, ulkoasiainministeri Patijn tavallaan pääasiassa vahvasti edellä esitetyn kannan lausumalla, että on onnellista että Belgiassa ja Alankomaissa ^{on/} sama pyrkimys järjestää yhteiset probleemit. Missään tapauksessa ei ole ollut puhetta mistään erikoisesta sopimuksesta molempien valtioiden itsenäisen ulkopoliittikan ylläpitämiseksi. Sanomattakin on selvää, ulkominis-

teri lisäsi, että Belgian itsenäinen politiikka on edullinen Alankomaiden oman itsenäisen politiikan kannalta.

Samassa tilaisuudessa ministeri Patijn vastasi kysymyksiin, jotka koskivat kuninkaan käynnin aikana tapahtuneiksi ilmoitettuja neuvotteluja. Hän lausui, että taloudellisia kysymyksiä kyllä oli käsitelty mutta, kuten yleensä kohteliaisuusikäyynnin aikana, neuvottelut pysyvät ylimalkaisina. Työskennellään jatkuvasti, hän lisäsi, Alankomaiden ja Belgian välillä avoinna olevien kysymysten selvittämiseksi.

Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että molemmissa maissa on voimia työssä taloudellisen lähenemisen ja yhteistoinnin hyväksi. Viimeaikaiset maailmanpolitiikan kehitysvaiheet ovat olleet omiansa kehittämään näiden lujaan demokraattiseen järjestykseen nojautuvien naapurimaiden politiikan ulospäin entistä samallaisemmaksi. Kuten kuningatar Wilhelminan kuninkaalle osoitetussa tervehdyspuheessa lausuttiin "kummallakaan maalla ei ole aikomusta seurata ketään eikä hyökätä kenenkään kimppuun". Tätä taustaa vastaan on pidettävä varsin luultavana, että kuninkaan käynti, joskaan se ei ole aiheuttanut välittömästi näkyviä tuloksia, osaltaan on myötävaikuttanut maaperän luomiseen molempien maiden väliselle lähenemiselle. Asia, joka käsittääkseen pohjoismaiden kannalta on mielenkiintoinen tällä hetkellä.

L. Ström.